

Nr 739

Av herr **Larsson** i Luttra m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 56, med förslag till lag angående ändring i lagen om val till riksdagen m. m.

(Lika lydande med motion nr 597 i Första kammaren)

I proposition nr 56 föreslås bl. a. att den gällande valorganisationen med en valnämnd för varje valdistrikt på landet skall avskaffas och ersättas av en ordning med en enda valnämnd för varje kommun samt att magistrat- och kommunalborgmästarinstitutionernas befattning med andrakammarvalen och kommunalvalen skall övertagas av valnämnder. Om kommun omfattar flera valdistrikt, skall valnämnden för varje valdistrikt utse erforderligt antal personer, vilka som valnämndens deputerade skall vara valförrättare. Förslaget innebär att valorganisationen blir enhetlig för hela riket. Enligt vår mening bör reformen till både syfte och utformning i huvudsak hälsas med tillfredsställelse. På några punkter finns dock skäl för vissa ändringar.

I åtskilliga kommuner torde man av praktiska och organisatoriska skäl vilja tillämpa en ordning, som innebär att en ledamot av valnämnden ingår i de deputerade som skall finnas i varje valdistrikt. Om inte antalet valdistrikt i kommunen överstiger fem, kan därigenom valnämnden bli direkt företrädd bland valförrättarna i varje distrikt. Är kommunen indelad i mer än fem valdistrikt, föreligger däremot inte denna möjlighet. Givetvis kan man inte tillåta ett så stort antal ledamöter i valnämnden att det alltid kommer att svara mot antalet valdistrikt i kommunen. En sådan ordning skulle medföra orimliga proportioner på valnämnden i en del kommuner. Det finns dock anledning att bereda kommuner som har mer än fem valdistrikt en viss möjlighet att tillämpa den ovan nämnda ordningen. För att inte valnämnderna härigenom skall bli alltför stora bör dock antalet personer i valnämnden begränsas till högst nio.

Detta — lägst fem och högst nio personer i valnämnden — skulle därjämte stå i bättre överensstämmelse med vad som gäller för övriga nämnder som utses av kommunens fullmäktige. Vi föreslår att lagen på denna punkt ges lydelse av nämnda innebörd.

I propositionen föreslås att ämbets- och tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget, den som uppnått 60 års ålder samt den som eljest uppger hinder som godkännes av fullmäktige skall kunna avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant i valnämnd. Lydelsen ansluter sålunda till vad som gällt i äldre kommunallag, ej till nu gällande. Något skäl att anknyta till den äldre lydelsen synes icke föreligga. Vi förordar en anpassning till nuvarande kommunallag.

Propositionen innebär som nämnts att valorganisationen blir enhetlig för hela riket. Däremot skulle de nu rådande olägenheterna med öppethållande av vallokalerna på olika tider i valdistrikten kvarstå. Vid andrakammarval gäller nu att valet skall pågå mellan klockan 8 fm. och 3 em., dock med uppehåll för högmässa om sådan förekommer inom valdistriktet på valdagen, samt mellan klockan 5 em. och 9 em. Efter framställning av valnämnden (eller magistraten) kan länsstyrelsen medge annat öppethållande. Därvid skall dock tillses att vallokalen är öppen minst två timmar före klockan 3 em. samt på landet minst två timmar efter klockan 5 em. och i stad minst två timmar efter klockan 7 em. Sistnämnda tillägsregel vid andrakammarval gäller som huvudregel vid kommunalval. I övrigt bestämmes tiderna för öppethållande vid kommunalval då av valnämnden (i stad av magistraten).

Dessa regler för öppethållande kan inte anses tillfredsställande. Det synes inte finnas några bärande skäl att ha olika regler för andrakammarval och kommunalval. Från medborgarens synpunkt är båda valen likabetydande i detta avseende. Beträffande de olika reglerna för stad och ort på landet med öppethållande minst två timmar efter klockan 7 em. resp. 5 em. synes skälet främst ha varit att man räknat med att stadsbefolkningen till följd av weekend-resor och fritidsliv skulle ha ett större behov av att rösta vid förhållandevis sen tidpunkt. Olika behov i det avseendet kan givetvis föreligga hos olika folkgrupper. Det kan också föreligga behov att rösta vid sen tidpunkt, fast av skilda orsaker. Att de skillnader som kan förekomma sammanfaller med gränserna mellan städer och övriga kommuner på ett så entydigt sätt som de nämnda tidsreglerna ger uttryck för är ingalunda troligt.

Från väljarens synpunkt innebär olika tider för öppethållande av vallokalerna en betydande olägenhet. Främst gäller detta om det råder skillnader beträffande den tidpunkt då vallokalerna stänges för dagen. Sålunda har förekommit att väljare, bosatta på ort på landet, av t. ex. kungörelser i pressen rörande valförrättningen i en närbelägen stad dragit slutsatsen att deras egen vallokal liksom stadens vallokaler skulle ha varit öppen till klockan 9 em. De har därigenom missletts så att de ej kunnat utnyttja sin rösträtt, enär vallokalen i deras eget valdistrikt stängts klockan 7 em. eller klockan 8 em. Vi förordar därför att reglerna för land och stad beträffande tidpunkt då vallokalen skall stängas för dagen göres likalydande. Till undvikande av att poströstningen får onödigt stor omfattning bör detta ske genom att reglerna anpassas till vad som nu gäller för stad.

Även om den ovannämnda tidpunkten får anses vara den viktigaste är det angeläget att man söker undvika en uppsplittring i olika öppethållande. Samtidigt får givetvis beaktas att inte samma behov av öppethållande föreligger i valdistrikt med begränsat antal väljare som i befolkningsmässigt stora valdistrikt. Då tiderna utöver vad som föreskrivs i lagen, såvitt gäller andrakammarval, skall fastställas av länsstyrelsen, får det förutsättas att en lämplig samordning eftersträvas vid dessa val. Enligt gällande och föreslaget stadgande för

kommunalval finns emellertid inte denna möjlighet. Då därjämte bärande skäl saknas för olika tidsregler vid andrakammarval och kommunalval, förordar vi att vederbörande avsnitt i lagen om kommunalval ges samma lydelse som lagen om val till riksdagen till denna del.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 56 måtte besluta att nedan angivna lagrum skall erhålla den lydelse som nedan sägs:

Lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen

33 §.

För varje kommun skall finnas en valnämnd av lägst fem, högst nio inom kommunen boende personer, vilka utses för fyra år. Ordförande — — — — (lika med propositionen) — — — — ägde rum. Ledamöterna jämte lika antal suppleanter som ledamöter väljas under nyssnämnda år å tid, då val till befattningar inom kommunen eljest anställs. Utses ny — — — — (lika med propositionen) — — — — meddela underrättelse.

35 §.

Av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige lämnat uppdrag att vara ledamot eller suppleant i valnämnd må ej annan avsäga sig än den, som uppnått sextio års ålder, samt den, vilken eljest uppgiver hinder, som av fullmäktige godkännes.

36 §.

Valet skall — — — — (lika med propositionen) — — — — gudstjänsten pågår.

Där å någon ort andra tider för valets förrättande finnas mera lämpliga, äge Konungens befallningshavare att därom på framställning av valnämnden förordna, med iakttagande att tillträde till valet skall finnas minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

Kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253)

22 §.

Valet skall pågå mellan klockan åtta förmiddagen och klockan tre eftermiddagen samt mellan klockan fem och klockan nio eftermiddagen; dock att, där högmässogudstjänst å valdagen hålles i den församling, till vilket valdistriktet hör, uppehåll göres för den tid gudstjänsten pågår.

Där å någon ort andra tider för valets förrättande finnas mera lämpliga, äger länsstyrelsen att därom på framställning av valnämnden förordna, med iaktta-

gande att tillträde till valet skall finnas minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

Stockholm den 19 mars 1963

Gunnar Larsson
i Luttra

Harry Wahrendorff

David Gomér

Einar Larsson
i Borrbý